

โครงการ: RDG 4/0034/2544

T 147410

ชื่อโครงการ: เศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการในลุ่มน้ำชี

ชื่อนักวิจัย: ชินสัคค สุวรรณอัจฉริย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail address: chinask2000@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ: กรกฎาคม 2544 – กันยายน 2546

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญ
ของชีวิตความเป็นอยู่ของครัวเรือนในลุ่มน้ำชีซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนระดับรากหญ้า ที่ได้รับผลกระทบจาก
ความสามารถเข้าถึงทรัพยากร เนื่องจากระบบธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปและกลไกของตลาดที่เข้ามา
มีอิทธิพลในชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน จึงได้จัดการให้เกิดการวิจัยในลักษณะการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำชีกับสถาบัน เพื่อตอบคำถามว่าคนในพื้นที่มีการปรับตัวอย่างไรและได้
สร้างวัฒนธรรมสังคมในวิถีชีวิตของตนเองอย่างไร และทำไมครัวเรือนในลุ่มน้ำชีได้เลือกเศรษฐกิจที่ไม่
เป็นทางการในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่และกิจกรรมชีวิตของตนเองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยมี
ขอบเขตการวิจัยอยู่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมพระธาตุคำบุญ อ.เมือง จ.ยโสธร และพื้นที่ทางวัฒนธรรมบ้าน
ขาว อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศูนย์กลางโซนวัฒนธรรมของตนเองและกำหนด
อาณาบริเวณทางจิตวิทยาทางสังคมร่วมกันโดยไม่ใช่เป็นกรณีศึกษา

โครงการมีกิจกรรมหลายกิจกรรมทั้งการทำวิจัยและการสร้างสำนึกร่วมกันของท้องถิ่น
ในรูปแบบต่าง ๆ (เช่น ตำราของท้องถิ่นในระดับโรงเรียน การใช้เครือข่ายทางสังคมในชีวิตประจำวัน
การแนะนำตลาดท้องถิ่นของตนเอง) ได้มุ่งสนับสนุนการใช้บทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายทางสังคมมา
อธิบายและแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้เห็นพลังและธรรมเนียมปฏิบัติว่า
เมื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันช่วยให้ครัวเรือนมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ผลจากการศึกษาพบว่า
เศรษฐกิจไม่เป็นทางการในลุ่มน้ำชี เป็นทรัพยากรส่วนที่สองที่อยู่นอกเหนือกลไกของระบบตลาด
เป็นพื้นที่ค้นพบความสัมพันธ์ทางสังคมของตัวตนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พยายามใช้ความเป็นเหตุ
ผลบนพื้นฐานของเครือข่ายมากที่สุดเพื่อประหยัด เวลา เข้าถึงโอกาส และสร้างทรัพยากรให้เกิดขึ้นมา
ค้นพบตรรกะของตนเองเพื่ออยู่รอด เป็นเศรษฐกิจที่ขาดการวางแผน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก
แต่พฤติกรรมทางเศรษฐกิจมีการปรับตัวที่ยืดหยุ่นมาก เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความคิดอย่างมากต่อความ
พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการเอาตัวรอดในประจำวัน

เศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการในลุ่มน้ำชี เป็นเส้นทางหนึ่งที่กำลังกลายเป็นทางเลือกของการ
พัฒนาสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันพยายามใช้ประโยชน์ และความได้เปรียบของสถาบันทางสังคมตนเอง
ในการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเขาจะเห็นใน
ปัจจุบันเห็นว่าเป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับคนที่มีการศึกษาและคนที่มีความรู้

คำหลัก .เครือข่ายทางสังคม,เศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ, การบรรลุกิจกรรมทางเศรษฐกิจ,พื้นที่ทาง
วัฒนธรรม

The Faculty of Humanities and Social Sciences has long realized the importance of the living conditions of the households in the Chee River basin. These people are considered the first group to be affected by the access to resources. As the landscape has changed and the marketing mechanism has been influential upon people's daily life, it is deemed appropriate to conduct a participatory research study on the relation between the ethnic groups in the Chee River basin and social institutes. The aim is to seek justifiable answers to the questions pertaining to how the local people have adapted their ways of living, what social and cultural patterns the households under investigation have established, and why they have selected informal economy as their essential means for living and pursuing daily activities from the past to the present. The scope of the research study is limited to the cultural spaces of Phrathat Khambu in Amphur Muang, Yasothon Province and Ban Khwaw in Amphur Selaphum, Roi-Et Province, as these areas have their own central zone of cultures and share a common social and psychological boundary.

The project comprises various activities, including investigating and educating the local people with various common concepts, such as how to incorporate local wisdom in textbooks for school children, how to use social networks in daily life, and how to initiate their own local markets. The project encourages using the role and function of social networks as a rationale and a solution to solving problems in daily life to allow more flexibility in the household. The study reveals that informal economy in the Chee River basin is secondary resources external to the market mechanism. The social relation in the economic movements has been found in the areas under investigation. It is a system in which attempts are made to employ the most of a network-based rationale to save time, to gain access to opportunities, and to create resources. The economic system lacks planning. The people merely seek self-logic for survival, mainly aiming at solving their urgent problems. Their economic patterns of practice are flexibly adjustable, requiring a lot of critical thinking from people attempting to utilize the limited resources available in order to survive in their daily life.

The informal economy in the Chee River basin has become an alternative means of social and cultural development in the present time. The people with such practice attempt to exploit and utilize the advantages of their social institutes to encourage continuous movements in their living, despite young people's viewpoint nowadays that such form of practice is inappropriate for educated and learned people.

Keywords. Social networks, Informal economy, Transactional economy, Cultural spaces